

PIETER OLDE RIKKERT

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM, AMSTERDAM

Theaterteksten & theater bespreken

Door middel van theaterlezen worden leerlingen uitgedaagd om vanuit een karakter te lezen. Wanneer leerlingen zich gezamenlijk in een personage verplaatsen en over de tekst praten, voelen ze meer betrokkenheid bij de tekst en komen ze met elkaar tot een beter begrip van de tekst.

Eindtermen

6: De leerling leest met expressie en intonatie.

7: De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner(s) en context.

12: De leerling toont inzicht in het effect van keuzes in taalgebruik in verschillende contexten. 16: De leerling toont inzicht in literaire teksten met behulp van kennis over literaire genres en middelen.

Sterk

Prikkelende, inspirerende en verrassende insteek, – gebruik van dialogen en theaterlezen – waarin verschillende taalvaardigheden aan bod komen, en die voor alle niveaus geschikt is. Ook mooi beperkt tot één les. Daardoor goed in te passen in een bestaand programma.

Haalbaar en realistisch concept met aanduiding van de doelgroep. Actieve werkvorm, helder voorbeeld in de bijlage, navolgbare beschrijving in stappen.

Duidelijk uitgewerkt met integratie van diverse eindtermen. Werkt mooi in op een dubbel doel: begrijpen van en inleven in een theatertekst. Didactisch en pedagogisch aansluitend bij de vigerende opvattingen.

Overwegingen

In het rollenspel doen leerlingen inzichten op in hoe communicatie werkt (retorische benadering voor samenhang in het taalonderwijs). Het ontwerp

is een mooie demonstratie van functionele taalbeschouwing: leerlingen wisselen tussen de rol van taalbeschouwer en taalgebruiker. Er wordt namelijk niet zomaar hardop gelezen, maar er worden bewust keuzes gemaakt, en die keuzes worden ook weer onder de loep gelegd.

We zien in de combinatie van de eindtermen 6 en 16 wel een probleem, lijkt het, eigenlijk vanaf omschrijving van de kerntaak - dat is namelijk niet één kerntaak, maar het zijn er twee. Zijn beide eindtermen nu doel in deze les, of is de een het middel en de ander het doel? Als je wilt dat leerlingen nadenken over de karakters n.a.v. een dialoog, dan zou je eindterm 6 in kunnen zetten voor 16 (lees de dialoog op verschillende manieren, wat doet dat met de karakters, welke manier past het best?) en andersom zou je op grond van tekstanalyse tot karakterschetsen kunnen komen die dan voeding zijn voor het goede voorlezen. Dat laatste lijkt het geval in stap 2, 3 en 4, en het eerste lijkt meer naar voren te komen in 5 en 6. Omdat de karakterisering al heeft plaatsgevonden na eerste lezing in stap 2, kan de jury niet goed zien / bedenken wat er nu precies moet gebeuren in stap 6. In de paragraaf Wat levert het op lijkt 16 toch meer het doel geweest dan 6, maar dan vraagt de jury zich af wat nu precies moet gebeuren qua leren in stap 2, 3, 4... M.a.w.: deze bijdrage had aan kracht gewonnen als de verhouding tussen de nagestreefde eindtermen geëxpliciteerd was. De drie genoemde principes helpen hier ook niet bij, want het lijken meer herhalingen van wat er in de les gebeurt (principe 1) en waar de les toe moet leiden (principes 2 en 3). Wat nu precies de basis van samenhang in de les is, wordt daarmee niet duidelijk. Gevaar is dan dat leerlingen met een aantal verschillende, interessante zaken bezig zijn, maar dat het geheel niet meer opbrengt dan de som der delen.

Een hieraan gerelateerde vraag: waarom zoveel aandacht voor uitleg over het verschil tussen toneelspelen en theaterlezen? Wat is het didactische idee daarachter, waartoe moeten leerlingen dit verschil weten?

Aandachtspunten

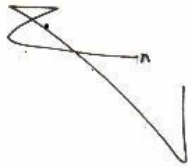
Het principe van samenhang is nog niet duidelijk, evenmin als de verhouding tussen met name eindtermen 6 en 16.

Het is onmiskenbaar dat leerlingen veel leuke en potentieel nuttige taken doen, maar dat die potentie didactisch nog onvoldoende wordt benut.

We zien wel mogelijkheden om de effectiviteit te toetsen, bijvoorbeeld in een gekruist ontwerp. Groep A leest tekst 1, en interpreteert, en daarna tekst 2 hardop, en interpreteert. Groep B andersom, leest tekst 1 hardop met interpretatie, en daarna tekst B, stillezend. Dit moet nog iets beter uitgelijnd worden om de verschillen tussen condities toe te spitsen op wel/niet hardop, dus reflectie in de groep moet in allebei de tekstsessies.

Namens de jury,

Gert Rijlaarsdam

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive script that starts with a small loop and ends with a vertical stroke.

Juryleden

vanwege Netwerk Didactiek Nederlands: Gino Bombeke, Carl Brüsewitz,
Kathleen Leemans & José Vandekerckhove

vanwege de Werkgroep Onderzoek en Didactiek Nederlands: Martijn Koek,
Nienke Nagelmaeker, Gert Rijlaarsdam, Liselore van Ockenburg & Nellianne
van Schaik-Maljaars

